

Kozoca Sándor

Mickiewicz na Węgrzech

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 40, 463-482

1952

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MICKIEWICZ NA WĘGRZECH *

I.

Stosunki literatury węgierskiej z polską sięgają lat dwudziestych ostatniego wieku. Pokolenie romantyczne interesowało się nie tylko przeszłością, Wschodem i sprawami narodowymi, ale jednocześnie starało się o zacieśnienie więzów intelektualnych Węgier z sąsiednimi narodami. Warto zauważyć, że od roku 1820 pisarze węgierscy zaczęli odkrywać nie tylko literaturę polską, ale również życie literackie Rosji i Czechosłowacji. I na pewno nie chodziło tu o zwykłą grę hazardową. Był to okres, w którym rozpoczęła się tak dziś powszechna wymiana dzieł literackich między narodami. Publiczność węgierska przyjmowała z żywym zainteresowaniem najlepsze powieści polskie, teatry grały często polskie sztuki. Największe jednak zbliżenie między Polską i Węgrami daje się zauważyć w dziedzinie liryki. Dzieje się to niewątpliwie dzięki promieniowaniu twórczości Mickiewicza. Już za życia poety wpływ jego był widoczny na Węgrzech.

Pierwszymi pionierami badania wpływów polskich na Węgrzech były trzy wybitne osobistości: „porucznik“ Karol Kiss, Franciszek Toldy, „ojciec historii literatury węgierskiej“ i Gabriel Kazinczy, entuzjastyczny propagator węgierskich stosunków literackich z zagranicą. Karol Kiss kilkakrotnie odwiedził Polskę i po raz pierwszy postawił problem literatury polskiej w studium zatytułowanym „Egy a Lengyel irodalmáról tárgyaló kérdés“ [Zagadnienie literatury polskiej. Tudományos Gyűjtemény — Zbiór Wiedzy, 1824, t. X, s. 102—114]:

„Rozmowy z patriotami polskimi nastęrczyły mi okazję do zebrania pewnej ilości materiałów dotyczących literatury polskiej, które zdecydowałem się przedstawić moim drogim rodakom. Studia, których rezultatem jest niniejszy szkic, opierają się z jednej strony na rozmowach z uczonymi, z drugiej strony na moich własnych obserwacjach“.

Autor dzieł historii literatury polskiej na kilka okresów i stwierdza, że jej rozkwit przypada na wiek XVI. Karol Kiss doprowadza nić literatury polskiej tylko do przełomu XVIII i XIX wieku i dlatego nie ma tam wzmianki o Mickiewiczu. Brak ten zapełnił w kilka lat później Franciszek Toldy.

* Przekładu artykułu *Mickiewicz en Hongrie* par Alexandre Kozocsa Budapest 1950 — dokonała Maria B o k s z c z a n i n.

Imię Mickiewicza wspomniał po raz pierwszy w literaturze węgierskiej Franciszek Toldy w szkicu zatytułowanym „A lengyel literatúra rövid története“ [Skrót historii literatury polskiej], który ukazał się w „Skarbcu Nauki“ [Tudománytár], organie Towarzystwa Naukowego Węgierskiego. Franciszek Toldy czerpał pełnymi rękoma ze studium Jana de Caro, które pojawiło się w „Almanachu Karlsbadzkim“ za rok 1831. W dobrze skreślonym szkicu Toldy poczynił następujące uwagi:

„Pierwsze miejsce wśród poetów romantycznych należy się niewątpliwie Mickiewiczowi..... Jego myśli są zaskakujące i często bardzo wnikliwe. Potrafił uterować drogę, na którą nikt przed nim nie wkroczył i godnie utrzymuje honor swego pierwszeństwa. Nikt mu nie dorównuje w odmalowaniu udręk miłości i zawiedzionej nadziei. Głębokość jego ducha nas zniewala“.

Dla zilustrowania swoich twierdzeń Toldy cytuje kilka fragmentów „Konrada Wallenroda“ epickiego poematu narodowego. Jest to pierwszy węgierski przekład utworu Mickiewicza. (W pół wieku później zostanie przetłumaczony jeszcze jeden fragment). Opierając się na relacji de Caro Toldy wspomina, że w roku 1830 wydano w Paryżu część dzieł Mickiewicza w języku francuskim, a mianowicie „Konrada Wallenroda“, „Farysa“ i „Sonety Krymskie“. Jego obserwacje nad tym wydaniem nie są pozbawione oryginalności:

„Zamiar — stwierdza w związku z tym pewien znany pisarz polski — jest godny pochwały, ale można by sobie życzyć lepszej jego realizacji, a zwłaszcza tego, aby entuzjazm oryginału został bardziej wydobyty... Ponadto, aby doskonale pojąć geniusz Mickiewicza, nie wystarczy czytać jego dzieła, ale trzeba jeszcze znać stan naszej literatury. Wtedy dopiero można osądzić, jakie zachodzą różnice“.

W roku następnym niestrudzony Toldy podejmuje się przedstawić w przeglądzie „Tudománytár“ wśród innych wybitnych dzieł literatury polskiej nie tylko wybór wierszy „Polnischer Parnass“ i „Grażynę“, ale także „Konrada Wallenroda“ i „Farysa“, które już zostały wymienione w poprzednim jego szkicu. „Mickiewicz — pisze Toldy — którego czytelnicy „Tudománytár“ jeszcze sobie przypomną, jest wielkim poetą“. Toldy opowiada ze szczegółami o życiu Mickiewicza. Pisze o tym, jak bardzo młody poeta pragnął wolności, wyjaśnia przyczyny jego uwięzienia a później wygnania. Tam, na obczyźnie, powstały jego słynne „Sonety Krymskie“. Po wygnaniu wyjechał zagranicę i w trakcie swoich podróży odwiedził Goethego w Weimarze. Pod wpływem Powstania Listopadowego pisze „Dziady“, „książkę o uciemieniu Polski“. Autor omawianego sprawozdania uwydatnia jego namiętny ton atakujący zaborców i porównuje go z tonem Byrona:

„Odkąd Byron — któremu Mickiewicz niewątpliwie dorównuje — zeszedł ze sceny, nie było większego poety nad tego Polaka. Mickiewicz więcej nas nawet chwyta za serce, bo ból jego jest

bardziej wzniosły, bo jest to ból całego ludu. Byron wywoływał zbyt wiele hałasu bez powodu, podczas gdy u Mickiewicza o wiele głębszy smutek wyraża się w skromnej powściągliwości“.

Następnie autor pisze dalej:

„Spośród tylu utworów Mickiewicza najwyższy poziom osiągnęły te, które opisują nieszczęśliwy los jego narodu, nie oszczędzając bynajmniej potężnych wrogów jego ojczyzny i ich sprzymierzeńców. Zemsta i nienawiść narodowa uzbrajają piękną muzę w sztylet. Ale błyszcząca gwiazda Mickiewicza nie zgaśnie, jeśli nawet rozgrywki polityczne naszego wieku przestaną istnieć, bo jest on największym poetą naszej ery“.

Około 1830 roku Gabriel Kazinczy przetłumaczył pokaźną część dzieła mędrca-Mickiewicza: „Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego“, które powstały pod wpływem Lamenaïs'ego. Próbę tę pod tytułem „Zarándok-ság Könyvei [Księgi pielgrzymstwa] ogłosił w Ateneum, najciekawszym przeglądzie epoki, z następującą notatką: „Fragmenty słynnego w Europie dzieła Mickiewicza“.

W gorączce rewolucyjnej lat czterdziestych imię Mickiewicza nie pojawiło się na terenie węgierskiego życia umysłowego, nie można więc obserwować jego swoistego oddziaływania. Jedynym wyjątkiem jest Franciszek Liszt. Naszkicował on portret znakomitego człowieka swojej epoki: Chopina. Książka została wydana w roku 1852 w Paryżu w języku francuskim. (Jej tłumaczenie węgierskie ukazało się dopiero w 20 lat później, w roku 1873). Liszt składa tam niezatarty hołd pamięci ich wspólnego przyjaciela, Mickiewicza, w tych gorących słowach:

„Mickiewicz odniósł podwójny sukces. Pierwszy bowiem obdarzył swoją literaturę poezją fantastyczną, tworząc nawet szkołę w literaturze słowiańskiej dzięki „Dziadom“ i balladom romantycznym a następnie dowiódł, pisząc „Grażynę“ i „Wallenroda“, że potrafi również zatriumfować nad trudnościami wynikającymi z przeciwstawienia natchnieniu praw formy klasycznej — był więc również mistrzem, gdy brał za lirę poetów klasycznych“.

Następnie chwali zalety „Pana Tadeusza“, którego ostatnia księga jest jakby symfonią opartą na motywie poloneza. W tym wypadku duch twórczy poety został natchniony wzniosłym entuzjazmem kompozytora:

„Któż by się ośmielił w innej nawet formie podjąć temat naszkicowany już i namalowany pędzlem takiej miary w tej epopei rodzimej, w tej opowieści epickiej, w której piękności najwyższego rzędu zostały umieszczone na tle krajobrazu, jakie zwykł malować Ruysdaël, gdzie promień słońca lśni między chmurami nadciągającej burzy, czy też na jednym z tych drzew, których tak wiele

na jego płótnach, na brzozie piorunem strzaskanej tak, że jej otwarta rana zdaje się krwawić na białej korze. ...Chopin z pewnością niejednokrotnie czerpał natchnienie z tego poematu, w którym najchętniej przez niego wyrażane wzruszenia mienia się tyłoma barwami“.

Liszt opowiada nam o jednym koncercie Chopina, na którym spotykamy Heinego, George Sand, Delacroix i dwóch wielkich Polaków: Niemcewicza i Mickiewicza, i dodaje:

„Z dała od wszystkich, chmurny i milczący Mickiewicz rysował się nieruchomą sylwetką. Dante Północy zdawał się wciąż uważać sól obcej ziemi za zbyt gorzką a schody za zbyt strome...“

Gdy przeminął burzliwy okres walki o niepodległość, Mickiewicz zdobywa miejsce w rzędzie przywódców intelektualnych dzięki swojej twórczości i jej wpływom. Dziesiątki lat wznoszą podwalinę kultu Mickiewicza na Węgrzech. W istocie, otaczający Mickiewicza nimb bohaterstwa tak charakterystyczny dla epoki znacznie wpłynął na sąd o poecie. Sąd ten mógł następnie ulec modyfikacji, nabrać realistycznego zabarwienia, ale w cechach podstawowych został w dziewiętnastym wieku uznany. Typ bohatera i wieszczca, przedstawiciela i propagatora idei wolności zjawił się w żywej postaci w studiach Gabriela Kazinczy, Jana Pompéry i Emeryka Huszár.

Pierwszy nadał ten ton, bibliograf-fantasta, Kertbeny. Na łamach „Szépirodalmi Lapok“ [Kartek Literackich], redagowanych przez Wojciecha Pákh i Pawła Gyulai, zamieścił wspomnienia osobiste nakreślone w sposób szczególnie wzruszający:

„Od czasu mojej pierwszej podróży do Paryża często odwiedzałem Adama Mickiewicza, największego poetę polskiego, który tam zamieszkał. Od roku 1822 cieszy się on ogromnym szacunkiem w swoim kraju i zagranicą. Rzecz zupełnie niezrozumiała i godna pożałowania, że u nas jest dotąd tak mało znany. Przytłoczony bólem i smutkiem starzec przyjął mnie serdecznie“.

Czytając wspomnienia Kertbeny, warto byłoby zastanowić się nad tym, co Mickiewicz wiedział o literaturze węgierskiej i o ile prawdziwa jest anegdota literacka, jaka się z nim na Węgrzech związała. Na pierwsze pytanie odpowiada sam Kertbeny:

„Mickiewicz interesował się szczególnie Vörösmarty, z którego utworem: Wezwanie [Szózat] zaznajomiłem go. Często powtarzał, że przeczuwa w nim bratnią duszę. Był także niemniej zachwycony Petöfi'em. Żałował, że nie jest młodszy i silniejszy, bo to pozwoliłoby mu przetłumaczyć jego utwory i przekazać swoim rodakom“.

Na drugie pytanie nasze szczupłe materiały nie dają odpowiedzi. Wiadomo tylko, że imię Mickiewicza związało się z dwoma pisarzami węgierskimi: Lisztem i Kertbeny. (Książka Franciszka Liszta i artykuł Kertbeny ukazały się jeszcze za życia Mickiewicza).

Autorem pierwszego i największego studium syntetycznego, które zostało napisane na podstawie „rękopisu polskiego“, jest Gabriel Kazinczy, wówczas już ceniony dość wysoko. Notatka redakcyjna, którą Franciszek Toldy opatrzył to studium, jest zastanawiająca.

„Dwaj wybitni poeci europejscy zmarli w tym samym miesiącu 1855 roku: Vörösmarty 19 listopada w swojej ojczyźnie i Mickiewicz 28 listopada na wygnaniu w Konstantynopolu. Tym faktem podwójnie interesuje się artykuł, który zamieszczamy. Przynosi on sporo nowości w materiale i jego ujęciu. Polski punkt widzenia nie został w nim, jak sędzę, pominięty“.

A oto końcowe wnioski szkicu Gabriela Kazinczy:

„Mickiewicz był poetą w najszlachetniejszym znaczeniu tego słowa. Nigdy swej liry nie użyczał obcym i nigdy nie opiewał spraw małej wagi, ani takich, które by nie płynęły z głębi serca. Nigdy myśl nieszlachetna nie skalała warg poety“.

Na rok przed napisaniem najważniejszej pracy o Mickiewiczu Gabriel Kazinczy tłumaczy jedno z dzieł epickich (?) poety i przesyła je Toldy'emu ze słowami: „Mickiewicz“ 20 stron... Przyjmij jako prezent noworoczny. Każ drukować albo sprzedać. (7 stycznia 1857). Starając się o wydrukowanie tego przekładu Kazinczy nie mógł myśleć o czasopiśmie Toldy'ego „Új Magyar Múzeum“ [Nowe Muzeum Węgierskie], bo tam opublikował wyżej wspomnianą pracę. Miał raczej na myśli wydanie osobne. Toldy obawiał się jednak wydać poetę wolności w latach ucisku absolutyzmu. Dowodzi tego jego odpowiedź z tego samego dnia, w której nie ośmielił się nawet wymienić nazwiska Mickiewicza tylko jego inicjały:

„Obawiam się o M. Nie wiem na pewno, czy mogę go wydać. Muszę się zdecydować natychmiast. Nie ośmielę się jednak umieścić go na pierwszym miejscu nawet z kilku uwagami wstępnymi. Wczoraj wieczorem nie mogłem go przeczytać w całości, brakuje mi jeszcze 2 czy 3 kartki. Nie wiem, czy to wszystko. Gdybym miał odwagę, zamieściłbym w całości to, co mi nadesłałeś. Nie uważam się za tchórza, ale znam okoliczności. Przesyłam uścisk dłoni“¹.

W rok później, w 1858 r., KΓ [Gabriel Kazinczy] poświęcił literaturze polskiej („Lengyelország irodalma“) dwa studia w tym samym czasopiśmie

¹ Zarówno list jak i cytaty poprzedni znajdują się wśród niewydanych listów Gabriela Kazinczy i Franciszka Toldy w Archiwum Węgierskiej Akademii Umiejętności.

„Új Magyar Múzeum“ [Nowe Muzeum Węgierskie]. Tym razem snuje następujące uwagi:

„Chociaż Mićkiewicz nie żyje, zdaje się być jednak rzeczywistością duszą całego świata poetyckiego, który tracąc mistrza waha się jeszcze w wyborze drogi. Polska okazuje wdzięczność jednemu ze swych największych poetów współczesnych, twórcy nowej ery w historii literatury, Francja zaś wygnańcowi, który napisał arcydzieła“. Według Gabriela Kazinczy „car Aleksander, wiedziony mądrą i humanitarną myślą we wszystkich dziedzinach, zdjął klątwę z dzieł Mickiewicza. Pierwszy tom wydania ma się ukazać w Warszawie“.

W związku z ową „klątwą“ Franciszek Toldy dorzuca, że za panowania cara Mikołaja przybyło do Polski 50 tysięcy nielegalnie przemyconych egzemplarzy „Ksiąg pielgrzymstwa polskiego“. Swoją bogatą i owocną działalnością Kazinczy przyczynił się do rozszerzenia kultu Mickiewicza na Węgrzech w stopniu nie spotykanym ani przedtem ani potem wśród pisarzy węgierskich. Jeśli społeczeństwo węgierskie połowy XIX wieku, poznało i pokochało imię Mickiewicza, jest to wyłącznie zasługą skromnego ale pełnego zapału Gabriela Kazinczy.

Około roku 1850 Robert Cyprian, następca Mickiewicza na katedrze w Collège de France, przyczynił się również do sukcesu Mickiewicza na Węgrzech. W artykułach, które tłumaczono z języka francuskiego na węgierski, podkreślał indywidualny ton poety w zakresie liryki i ton głęboko filozoficzny w poezji opisowej. Trochę później znakomity tłumacz, Emeryk Huszár, poświęcił Mickiewiczowi bardzo wiele miejsca w zarysie najnowszej literatury polskiej. Stwierdza u Mickiewicza bardzo wyraźną harmonię elementów poetyckich i historycznych i tłumaczy to faktem, że jego twórczość rozwija się na granicy klasycyzmu i romantyzmu.

„Mickiewicz jest romantykiem, podobnie jak był nim Dante, i od niego zaczyna się nowy okres poezji. I wydaje mi się, że nie przesadzę, jeśli stwierdzę, że ten okres jest przełomowy zarówno w życiu osobistym Mickiewicza jak i niewątpliwie w życiu całego narodu“.

Bliski przyjaciel Petöfiego i Vajdy, Jan Pompéry, zdolny autor, tak pisze w swoim szkicu:

„Mickiewicz jest jednym z największych poetów epoki. Imię jego jest równie dobrze znane wśród naszych sfer kulturalnych jak imię Byrona czy Goethego, chociaż przetłumaczono na nasz język bardzo niewiele dzieł tych wielkich twórców. Nie mamy jeszcze tłumaczeń Mickiewicza; rozgłos jego geniuszu dotarł jednak do naszych granic. Gdy umarł, wiedzieliśmy, że odszedł jeden z największych poetów naszych czasów“. A dalej: „Mickiewicz jest ojcem

nowej poezji polskiej tak samo jak Vörösmarty jest ojcem literatury węgierskiej i podobnie jak ten ostatni jest jednym z najśłynniejszych poetów epickich naszych czasów. Kto przetłumaczy Mickiewicza, wzbogaci literaturę węgierską“.

Dopiero jednak pisarze węgierscy z lat sześćdziesiątych XIX wieku lepiej opracowali dość już sugestywny portret Mickiewicza i oddali go do rąk czytelnika. W dziesięć lat później będzie już w języku węgierskim pierwszy wybór poezji Mickiewicza. Jednak już i przedtem pewna znaczna liczba przytoczeń, aluzji i tłumaczeń prozą objawiły publiczności węgierskiej urok dźwięcznych wierszy Mickiewicza. Do tego tematu nawraca redaktor *Kritikai Lapok* [Krytyki] Sz. Riedl w szkicu bogatym w niewydane dotąd materiały („A szláv irodalmak“ — Literatury słowiańskiej). Trudno nie wzruszyć się fragmentami poświęconymi Polakom:

„Wspaniałe wybuchy entuzjazmu narodowego, miłość dla walczącej i pognębionej ojczyzny można znaleźć tylko w poezji epoki, która bierze początek od Mickiewicza. Nowa poezja narodowa wprowadza nas w świat wizji. Opiewa idealny kraj ducha, braterstwa broni i chwały — i czyż istnieją dla niej naród i ojczyzna, jeśli nie są krainą cieni?“

Znany ze swych dociekań językoznawczych Jerzy Wolff kreśli wzruszający portret Mickiewicza w szkicu zatytułowanym „A lengyel irodalom“ [Literatura Polska]. Podał w nim ujmującą charakterystykę „Dziadów“:

„Nigdy poezja słowiańska nie wypowiedziała się w sposób bardziej odważny i bardziej imponujący jak w tym poemacie dramatycznym i żaden poeta nie odtworzył równie wiernie krzyku bóleści narodu i rozpaczliwego wołania ludu upodłonego i udręczonego w niewoli, jak to uczynił Mickiewicz“.

Jerzy Ihnátko nazywa Mickiewicza poetą epoki ucisku i przytacza słowa, którymi Goethe powitał go u siebie: „Jesteś największym poetą dzisiejszej Europy. Goethe wkracza już na drogę śmierci“.

Około roku 1870 ukazało się w języku węgierskim „Życie Chopina“ Franciszka Liszta. Jest tam wiele wnikliwych obserwacji nad Mickiewiczem. Książkę przetłumaczył po mistrzowsku O. Wass.

Ostatnie dziesięć lat przynosi wreszcie pierwszą węgierską książkę o Mickiewicz. Zawdzięczamy ją Emerykowi Gáspár (1851 — 1910). Gáspár przełożył z oryginału polskiego „Sonety Krymskie“ i ogłosił je pod tytułem: „Krimi Szonettek“. Broszura ta w 16° zawierająca 24 strony nlb. przynosi na karcie tytułowej maksymę Goethego. W przedmowie tłumacz pisze co następuje:

„Jeśli Sonety Krymskie, ten wzruszający wyraz wędrówek i cierpień poety, zostaną przyjęte z sympatią ze względu na ich styl obrazowy i bogaty we wschodnie barwy, zamieścimy na przyszły raz jeden z jego poematów opisowych“.

Przekład 18 sonetów jest niewątpliwie dowodem zdolności Gáspára. Wiersze są melodyjne i dobrze zrytmizowane. Niedługo potem tę pierwszą próbę usunie na drugi plan bardziej staranny przekład Juliusza Béri. Trzeba tu dorzucić, że w dziesięć lat później Gáspár przetłumaczył część „Pana Tadeusza“.

W piętnaście lat po ogłoszeniu Sonetów Krymskich Paweł Gyulai wydał w serii popularnej (Olcsó Könyvtár — Tania Biblioteka) sonety Adama Mickiewicza w przekładzie Juliusza Béri. (Juliusz Moravcsik 1860—1902). Mieści się tam nie tylko pełny zbiór Sonetów Krymskich, ale również tłumaczenie 22 innych sonetów Mickiewicza. Dzięki swoim niewątpliwym wartościom wybór ten tak został oceniony przez „Vasárnapi Újság“ [Gazetę niedzielną]:

„Pod wspaniałym pędzlem poety ukazuje się cała piękność Wschodu. Pełna smutku tęsknota za ojczyzną wszędzie towarzyszy wygnanemu poecie i dlatego przeważa ton elegijny. Piękno poezji nie zatraciło się w tłumaczeniu. Juliuszowi Béri nie zawsze udało się wprowadzić przewyżnić trudności formy, dzięki jednak smakowi artystycznemu wydobyl w sposób niejednokrotnie zakakujący barwy i tony sonetów“.

Z okazji składki na budowę pomnika Mickiewicza w Warszawie Antonides szkicuje portret artystyczny poety. Przypomina o tym, że Puszkina mówił z uniesieniem o gorącej miłości Mickiewicza do ojczyzny, że Goethe podziwiał go i że George Sand nazwała go „nieporównanym przyjacielem“. Przy okazji dorzuca:

„Jest godne pożałowania, że społeczeństwo węgierskie tak słabo zna arcydzieła polskiego poety. Prawda, mamy tom przekładów Emeryka Gáspár. (Nie znał jeszcze tłumaczenia Juliusza Béri). Istotnym błędem jest jednak to, że nie Mickiewicz ale Gáspár napisał tę książkę i z tego powodu piękno oryginału prawie całkiem znikło“.

Dla Antonidesa Mickiewicz jest głównie poetą polskiej martyrologii.

W ostatnich dziesięciu latach XX wieku pewien redaktor, który nie chciał odkryć swojego nazwiska, zamieścił w „Pesti Napló“ [Dzienniku Pieszańskim] felieton: „Mickiewicz szerelme“ [Miłość Mickiewicza]. Ogłosił w nim listy miłosne wysłane do Mickiewicza przez jedną z jego uczennic, pannę Karolinę Jänisch, dokumenty odnoszące się do tej znajomości i list, który poeta wysłał do ojca swojego ideału: „Niech mi Pan nadeśle książkę, z której Karolina uczyła się czytać po polsku, będzie ona dla mnie cenniejsza niż jakiegokolwiek wydanie paryskie czy londyńskie“. Poeta zdecydował jednak inaczej i „wyrok przeznaczenia odniósł zwycięstwo nad głosem serca“. W ostatecznej rozgrywce Karolina została poświęcona.

Literatura XX wieku ma również swój niemały udział w szerzeniu kultu Mickiewicza. O ile w wieku poprzednim tłumacze węgierscy starali się przede wszystkim uprzystępnić teksty Mickiewicza, o tyle w następnym stuleciu szerzą znajomość Mickiewicza nie tylko drogą przekładów ale i litera-

tury o nim. Około 1930 roku stary pisarz-entuzjasta, Jan Sziklay dokonał przekładu całości „Pana Tadeusza“, który na nieszczęście pozostał w manuskrypcie. * W największej do dziś dnia monografii literatury polskiej w języku węgierskim Józef Nagysolymossi opisał twórczość Mickiewicza w rozdziale godnym największego poety polskiego. Stefan Csapláros poświęcił Mickiewiczowi również wielkiej wartości rozdział swojej książki: „A lengyel irodalom Magyarországon“ [Literatura polska na Węgrzech]. Zwraca w nim uwagę na wielkie zainteresowanie Petöfięgo poetą polskim. Na liście książek, które Petöfi starał się zdobyć, jest taka wzmianka: „Mickiewicz. Dzieła wszystkie. Tłum. nowe przez hr. Ostrowskiego“.

Od roku 1929 istnieje na Węgrzech Towarzystwo im. Mickiewicza, które w znacznym stopniu przyczyniło się do szerzenia kultu Mickiewicza na Węgrzech. **

Oto w skrócie główne etapy pośmiertnej kariery Mickiewicza na Węgrzech. Jak widać, wykształcone kręgi społeczeństwa węgierskiego często myślą o twórczości wielkiego poety, który wywarł na literaturę węgierską wpływ szczególnie dobroczynny. Od czasu błędzenia po omacku kilku zapalonych pionierów wielokrotnie przełożono już na język węgierski najlepsze wiersze liryczne Mickiewicza. Szkoda, że jego poezja epicka nie znalazła dotąd swojego węgierskiego tłumacza. Jedno jest jednak niewątpliwe: zawsze uznawano zgodnie Mickiewicza za jednego z najznakomitszych poetów wolności. Nie trzeba dodawać, że w naszych czasach ta właściwość jego twórczości jest jeszcze bardziej aktualna, niż kiedykolwiek przedtem.

Kozoca Sándor

* Obecnie nad tłumaczeniem poetyckim *Pana Tadeusza* pracuje literatka i poetka, Ewa Sebök, która ma już zawartą umowę z wydawcą węgierskim.

** Towarzystwo to przestało istnieć w r. 1948. Działalność jego kontynuowało Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Węgierskiej.

II TEKSTY

KONRAD WALLENROD

Egy litván bárd siratja honának a németek általi elfelfoglaltatását. [Bard litewski oplakuje swoją ojczyznę zajętą przez Niemców]. [Vers.] Fordította: [Przekład] T o l d y F e r e n c.* Tudománytár [Skarbiec `Nauki] 1834 II. kötet. 120—121.1— [Fordításrészlet prózában] [Fragmenty tłumaczenia prozą].

Részlet a Wallenród Konrádból [Fragmenty Konrada Wallenroda]. [Vers.] Fordította [Przekład]: S e b e s z t h a K á r o l y. Országvilág [Kraj i Świat] 1890. 28 sz. 450.1.

KSIĘGI NARODU POLSKIEGO I PIELGRZYMSTWA POLSKIEGO

Zarándokság könyvei [Księgi Pielgrzymstwa], [Tanulmány-részlet] [Fragment utworu]. Fordította [Przekład]: K a z i n c z y G á b o r. Athenaeum. 1839. II. kötet. 166—170, 181—185, hasáb.

SONETY KRYMSKIE

Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Lengyel eredetiből fordította [Przekład z oryginału polskiego]: G á s p á r I m r e. Bp., 1880. Szerző

* W języku węgierskim jest zwyczaj podawania na pierwszym miejscu nazwiska a po nim imienia.

tulajdona [Nakładem autora]. 16°. 24.1. — [A fordító előszava [Przedmowa autora]: Budapest, 1879 dec. 6] [6 grud. 1879].

STEPY AKERMAŃSKIE

Akerman pusztaság [Step Akermanu]. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880,7.1.

Az akjermáni puszta [Pustynia Akermanu]. Fordította: B é l a H e n r i k. A Hét [Tydzień]. 1892.7 sz.

Az akermáni síkságon [Na równinie Akermanu]. Fordította: B é r i G y u l a. Vasárnapi Ujság [Gazeta niedzielna], 1894. 24.sz. és Mickiewicz Ádám Szonettjei [i Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895.51.1.

Az akermáni síkságon. [Na równinie Akermanu] Nagyasszonyunk [Najświętsza Panna]. 1912.154.1.

Krimi kép [Stepy Akermańskie]. [Vers.] Fordította: T e l e k e s B é l a. Magyar közélet [Węgierskie Życie Publiczne]. 1907.5 sz. — Úszom zöldjében rétek tengerének]. [Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu].

Számüzetes [Wygnaniec]. [Vers.] Fordította: T e l e k e s B é l a. Egyetértés [Zgoda]. 1904.156. sz. — [Lassú kocsim majd elmerül a zöldben] [Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu].

CISZA MORSKA —
NA WYSOKOŚCI TARKANKUT

Szélcsőnd a tengeren [Cisza na morzu]. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880.8.1.

Nyugodt tenger. A tarkankuti magaslát táján [Morze spokojne. Na wysokości Tarkankut]. Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895.52.1.

ŽEGLUGA

Hajón [Na okręcie]. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880.9.1.

Kedvező szél [Przychylny wiatr]. Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 53. 1.

BURZA

Vihar [Burza]. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 10. 1.

Vihar [Burza]. Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 54. 1.

WIDOK GÓR ZE STEPÓW
KOZŁOWA

Kilátás oromra a Kozlovi sikről [Widok gór ze stepów Kozłowa]. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 11. 1.

Kilátás a hegyekre a kozlovi síkságról [Widok gór ze stepów Kozłowa].

Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 55. 1.

BAKCZYSARAJ

Bakcsiszeráj. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 12. 1.

Részlet a Bakcsiszerájból [Fragmenty sonetu Bakczysaraj]. Fordította: G á s p á r I m r e. Pesti Napló [Dziennik Pesztański]. 1890. 182. sz.

Bakcsiszeráj. Fordította: G á s p á r I m r e. Vasárnapi Ujság [Gazeta Niedzielná]. 1890. 27. sz.

Bagcsiszeráj. Fordította: B é r i G y u l a. Vasárnapi Ujság [Gazeta Niedzielná]. 1894. 24. sz. és Mickiewicz Ádám Szonettjei [i Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 56. 1.

Basciszerája. Fordította: g[á s p á r] i[m r e] [?] Hazánk [Nasza Ojczyzna]. 1901. 216. sz.

Bagcsiszeráj. Nagyasszonyunk [Najświętsza Panna]. 1912. 154. 1.

BAKCZYSARAJ W NOCY

Bakcsiszeráj éjjel [Bakczysaraj w nocy]. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 13. 1.

A bagcsiszeráj éjjel [Bakczysaraj w nocy]. Fordította: B é r i G y u l a. Budapesti Szemle [Przegląd Budapesztański]. 77. kötet. 1894. 150—151. 1. és Mickiewicz Ádám Szonettjei [i Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 57. 1.

Bagcsiszeráj éjjel [Bakczysaraj w nocy]. Nagyasszonyunk [Najświętsza Panna]. 1912. 154. 1.

GRÓB POTOCKIEJ

Potocka sirja [Grób Potockiej].
[Vers.] Fordította: G á s p á r
I m r e. Krimi szonettek [Sonety
Krymskie]. Bp., 1880. 14. 1. és Va-
sárnapi Ujság [i Gazeta Niedziel-
na]. 1890. 27. sz.

Potocka sirján [Grób Potockiej].
Fordította: B é r i G y u l a.
Mickiewicz Ádám Szonettjei [So-
nety Adama Mickiewicza]. Bp.,
1895. 58. 1.

Potocka grófnő sirjánál [Grób Po-
tockiej]. Fordította: R a i c s. Új
Idők [Nowe Czasy] t. I, 1948, s. 53.

MOGIŁY HAREMU

A hárem sirjai [Mogiły haremu].
[Vers.] Fordította: G á s p á r
I m r e. Krimi szonettek [Sonety
Krymskie]. Bp., 1880. 15. 1.

A hárem sirjai. Mirza, a zarándok-
nak [Mogiły haremu. Mirza do
pielgrzyma]. Fordította: B é r i
G y u l a. Budapesti Szemle [Prze-
gląd Budapesztański]. 77. kötet.
1894. 151—152. 1. és Mickiewicz
Ádám Szonettjei [i Sonety Adama
Mickiewicza]. Bp., 1895. 59. 1.

BAJDARY

Bajdary. [Vers.] Fordította: G á s p á r
I m r e. Krimi szonettek
[Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 16. 1.

Bajdari. Fordította: B é r i G y u l a.
Budapesti Szemle [Przegląd Bu-
dapesztański]. 77. kötet. 1894. 149.
1. és Mickiewicz Ádám Szonettjei
[i Sonety Adama Mickiewicza]. Bp.,
1895. 60. 1.

AŁUSZTA W DZIEŃ

Alusztá nappal [Alusztá w dzień].
[Vers.] Fordította: G á s p á r

I m r e. Krimi szonettek [Sonety
Krymskie]. Bp., 1880. 17. 1.

Alusztá reggel [Alusztá w dzień]. For-
ditotta: B é r i G y u l a. Buda-
pesti Szemle [Przegląd Budapesz-
tański]. 77. kötet. 1894. 150. 1. és
Mickiewicz Ádám Szonettjei [i so-
nety Adama Mickiewicza]. Bp.,
1895. 61. 1.

Alusztá reggel [Alusztá w dzień]. Na-
gyasszonyunk [Najświętsza Pan-
na]. 1912. 27. 1.

AŁUSZTA W NOCY

Alusztá éjjel [Alusztá w nocy].
[Vers.] Fordította: G á s p á r
I m r e. Krimi szonettek [Sonety
Krymskie]. Bp., 1880. 18. 1.

Alusztá éjjel [Alusztá w nocy]. For-
ditotta: B é r i G y u l a. Buda-
pesti Szemle [Przegląd Budapesz-
tański]. 77. kötet. 1894. 151. 1. és
Mickiewicz Ádám Szonettjei [i So-
nety Adama Mickiewicza]. Bp.,
1895. 62. 1.

RUINY ZAMKU W BAŁAKŁAWIE

Balaklava. [Vers.] Fordította: G á s p á r
I m r e. Krimi Szonettek
[Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 19. 1.

A balaklavai vár romjai [Ruiny
zamku w Bałakławie]. Fordította:
B é r i G y u l a. Mickiewicz
Ádám Szonettjei [Sonety Adama
Mickiewicza]. Bp., 1895. 67. 1.

PIELGRZYM

A vándor [Pielgrzym]. [Vers.] Fordi-
totta: G á s p á r I m r e. Krimi
szonettek [Sonety Krymskie]. Bp.,
1880. 20. 1.

Zarándok [Pielgrzym]. Fordította:
B é r i G y u l a. Budapesti Szem-

le [Przegląd Budapesztański]. 77. kötet. 1894. 148—149. 1. és Mickiewicz Ádám Szonettjei [i Sonety Adama Mieczkiewicza]. Bp., 1895. 64. 1.

GÓRA KIKINEIS

Kikineis. [Vers.] Forditotta: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 21. 1.

A Kikineisz hegy [Góra Kikineis]. Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 66. 1.

CZATYRDAH

Csatirdah. [Vers.] Forditotta: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 22. 1.

Csatürdag. Mirza, a zarándok vezetője [Czatyrdah. Mirza, przewodnik pielgrzyma]. Forditotta: B é r i G y u l a. Budapesti Szemle [Przegląd Budapesztański]. 77. kötet. 1894. 148. 1. és Mickiewicz Ádám Szonettjei. [i Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 63. 1.

Csatürdág [Czatyrdah]. Nagyasszonyunk [Najświętsza Panna]. 1912. 154.1.

AJUDAH

Ajudah. [Vers.] Forditotta: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 23. 1.

Judah. Forditotta: B é r i G y u l a. Budapesti Szemle [Przegląd Budapesztański]. 77. kötet. 1894. 152. 1.

Ajudáh. Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 68. 1.

DROGA NAD PRZEPAŚCIĄ

W CZUFUT-KALE

Dsehud Kale. [Vers.] Forditotta: G á s p á r I m r e. Krimi szonettek [Sonety Krymskie]. Bp., 1880. 24. 1.

A dzsehud-kalei mélység felett [Droga nad przepaścią w Czufut-Kale]. Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 65. 1.

A Dzehudkalei mélységek felett [Droga nad przepaścią w Czufut-Kale]. Nagyasszonyunk [Najświętsza Panna]. 1912. 27. 1.

DO NIEMNA

A Nyimenhez [Do Niemna]. [Vers.] Forditotta: S z é c h y K á r o l y. Divat Salon [Salon Mód]. 1890. 22. sz.

A Niemen folyóhoz [Do Niemna]. Forditotta: B é r i G y u l a. A Hét [Tydzień]. 1893. 7 sz.

A Nyemenhez. [Do Niemna]. Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 32. 1.

RANEK I WIECZÓR

Reggel sé este [Ranek i wieczór]. [Vers.] A Hét [Tydzień]. 1892. 31. sz.

Reggel és este [Ranek i wieczór]. Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 31. 1.

DANAIDY

Hová tűnt szépeim, a kor... [Płci piękna! gdzie wiek złoty...] [Vers.]

Fordította: B é r i G y u l a. Fővárosi Lapok [Wieści ze Stolicy]. 1892. 202. sz.

Danaidák [Danaidy]. Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 45. 1.

EXKUZA

Meghitt körben szerelmet énekeltem... [Nuciłem o miłośkach w rówienników tłumie...] [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Fővárosi Lapok [Wieści ze Stolicy]. 1892. 202. sz.

Védekezés. [Ekskuza]. Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 46. 1.

POTĘPI NAS ŚWIĘTOSZEK

A nagy tömeg nem ért... [Potępi nas świętoszek...] [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Fővárosi Lapok [Wieści ze Stolicy]. 1892. 202. sz.

SONET

Szonett [Sonet]. [Vers.] Fordította: W a l l e s z J e n ö. Élet [Życie]. 1893. 689. 1.

DO...

...-nek [Do...] [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Fővárosi Lapok [Wieści ze Stolicy]. 1893. 111. sz.

...-nek [Do...] I. Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 35. 1.

SONETY

Szonettjei [Sonety]. Lengyelből fordította és bevezette [Przekład

z języka polskiego ze wstępem]: B é r i G y u l a. Bp., 1895. Franklin. 16°. 72. 1. — Olcsó Könyvtár [Tania Biblioteka]. 342. — [Bevezető tanulmány: Mickiewicz. [Studium wstępne: Mickiewicz]. Ism. Vasárnapi Ujság [Sprawozdanie: Gazeta Niedzielną]. 1895. 4. sz.

-U az. [2. Kiadás.] [Toż. II wyd.] Bp., 1898. U. o. — Olcsó Könyvtár. Uj sorozat [jak wyżej — Tania Biblioteka. Nowa Seria] 919. — [Cimlapon a régi évszámmal, a borítékon a régi sorozatszám 342 is feltüntetve.] [Na karcie tytułowej podany również dawny rok wydania, na okładce dawny numer serii 342.]

PRZYPOMNIENIE

Emlékezés [Przypomnienie]. Előszó [Przedmowa]. [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 25. 1.

DO LAURY

Laurának. I [Do Laury. I]. [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 26. 1. -

Laura. Fordította. T e l e k e s B é l a. Magyar Génusz [Geniusz Węgierski] 1903. 40. sz. és Egyetértés [i Zgoda]. 1904. 126. sz.

MÓWIĘ Z SOBĄ

Laurának. II [Do Laury. II]. Csak önmagamnak mondom... [Mówię z sobą...] [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 27. 1.

NIEUCZONA TWA POSTAĆ

Laurának. III [Do Laury. III]. A tet-tetést, a cicomát... [Nieuczona twa postać...] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 28. 1.

WIDZENIE SIĘ W GAJU

Találkozás a ligetben. I [Widzenie się w gaju. II]. [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 29. 1.

Találkozás a ligetben. II [Widzenie się w gaju. II]. [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 30. 1.

STRZELEC

A vadász [Strzelec]. [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 33. 1.

REZYGNACJA

Lemondás [Rezygnacja]. [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 34. 1.

Szerelem [Miłość]. [Vers.] Forditotta: T e l e k e s B é l a. Egyetértés [Zgoda]. 1904. 156. sz. — [Boldogtalan, kit elepeszt szerelme] [Nieszczęśliwy, kto prózno o wzajemność woła].

Reznáció [Rezygnacja]. Forditotta: T e l e k e s B é l a. Magyar Geniusz [Geniusz Węgierski]. 1903. 40. sz.

POEZYJO! GDZIE CUDNY PĘDZEL TWOJEJ RĘKI

...-nek. II. Költészet! vedd az ecsetet kezedbe [Poezyjo! gdzie cudny

pędzel twojej ręki]. [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 36. 1.

PIERWSZY RAZ JAM NIEWOLNIK

...-nek. III. Nem érzék még ily gondtalan szerelmet... [Do... III. Pierwszy raz jam niewolnik...] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 37. 1.

LUBA! JA WZDYCHAM

...-nek. IV. Beteljesült szivünknek boldog álma... [Do... IV. Luba ja wzdycham] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 38. 1.

DZIEŃDOBRY

Jó reggelt! [Dzieńdobry!] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 39. 1.

Jó éjszakát! [Dobranoc!] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 40. 1.

DOBRY WIECZÓR

Jó estét! [Dobry wieczór!] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 41. 1.

DO D. D.

D.D.-nek [Do D. D.] [Vers.] Forditotta: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicz]. Bp., 1895. 42. 1.

DO WIZYTUJĄCYCH

A látogatóknak [Do wizytujących]. [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 43. 1.

POZEGNANIE

Búcsú [Pożegnanie]. [Vers.] Fordította: B é r i G y u l a. Mickiewicz Ádám Szonettjei [Sonety Adama Mickiewicza]. Bp., 1895. 44. 1.

PANI TWARDOWSKA

Tivadarovska. [Vers.] Fordította: G á s p á r I m r e. Vasárnapi Ujság [Gazeta Niedzielná]. 1890. 27. sz. — Részlet [Fragment].

Signorino Twardowska. Tradukis A. Grabowski. Szekszárd. 1901. Lengyel Pál. 11. 1. — Eszperanto.

TRZECH BUDRYSÓW

A három Budrysz [Trzech Budrysów]. Ballada. Fordította: B é l a H e n r i k. Budapesti Hírlap. [Gazeta Budapesztańska]. 1890. 191. sz. — [Budrysz atya egykor szólítá fiait.] [Stary Budrys trzech synów...]

POWRÓT TATY

Találkozás az atyával [Powrót taty]. [Vers.] Lengyelből fordította: [Przekład z języka polskiego]: M á t h é M i k l ó s. Nyirvidék [Okolice Nyir]. 1892. 6. sz. és Magyar Szemle [i Przegląd Węgierski]. 1903. 369. 1. — [Gyermekek, hol, hol a ti apátok] [Pójdźcie, o dziatki, pójdźcie wszystkie razem].

PIERWIOSNEK

Primula veris [Pierwiosnek]. [Vers.] Fordította: T e l e k e s B é l a.

Magyar Gényusz [Geniusz Węgierski]. 1903. 42. sz.

WILIJA

[Pieśń z Konrada Wallenroda]. Wilija. [Vers.] Fordította: T e l e k e s B é l a. Magyar Közélet [Węgierskie Życie Publiczne]. 1904. 5. sz. — [Folyóink anyja szép vagy oh Wilija]. [Wilija naszych strumieni rodzica].

DO PRZYJACIÓŁ MOSKALI

Orosz barátaimhoz [Do przyjaciół Moskali]. Fordította: K é p e s G é z a. Szabad Szó [Wolne Słowo]. 1949. No 7.

PANICZ I DZIEWCZYNA

Urfi és leányzó [Panicz i dziewczyna]. [Vers.] Fordította: B é l a H e n r i k. Ország-Világ [Kraj i Świat]. 1892. 751. 1. — [Lányka a berekben szamócat szedeget...] [W gajku zielonym dziewczę rwie jagody...]

MICKIEWICZ

Válogatott írásai [Pisma wybrane]. Szerkesztette [Pod redakcją] Kardos László és [i] Kovács Endre. Budapest 1950. Révai Könyvkiadó Nemzeti Vállalat [Narodowy Instytut Wydawniczy] 8° s. 183. A bevezető tanulmányokat [Słowo wstępne] Nikolaj Tyihonov és [i] Mieczysław Jastrun írták [napisali]. [Wybór obejmuje wiersze i prozę Mickiewicza. Przekładu 59 wierszy: sonetów krymskich i odeskich, ballad, wierszy różnych i fragmentów z Pana Tadeusza dokonano 14 tłumaczy węgierskich]. Mickiewicz prózai cikkeit fordította és a jegyzeteket írta [Artykuły prozaiczne przełożył i uwagami opatrzył] Kovács Endre.

OPRACOWANIA

- T o l d y F e r e n c**: A lengyel literatura rövid története [Skrót historii literatury polskiej]. (Egy ifjú lengyelnek levele Bonstettenhez.) [List młodego Polaka do M. Bonstetten]. Tudománytár [Skarbiec Nauki]. 1834 II. kötet. 119—121. 1. — [Jean de Caro: Almanach de Carlsbad 1831 — diki folyamaból] [Według Jana de Caro: Almanach de Carlsbad na rok 1831].
- Lengyel literatura [Literatura polska]. Tudománytár [Skarbiec Nauki]. V. kötet. 1835. 215—217. 1. — [Ismerteti Mendelson Gyula fordításában a Der polnische Parnass c. gyűjtemény 1. füzetét «1834» a Literaturblatu után.] [Pierwszy zeszyt zbiorku odtworzony w tłumaczeniu Juliusza Mendelsona. Der polnische Parnass 1934 według Literaturblatt]. — VI. kötet. 1835. 225—227. 1. —
- [Ismerteti Kannegiesser K. Lajos fordításában Wallenrod Konrad — ot «Leipzig, 1834», majd Nabelac és Werner fordításában Farys-t és Grażyna-t a Nordlichter c. gyűjteményben «Stuttgart, 1834» a Literaturblatt után.] [Rzut oka na poemat „Konrad Wallenrod“, przetłumaczony z niemieckiego przez Ludwika K. Kannegiesser (Leipzig 1934) oraz poematy „Grażyna“ i „Farys“, przetłumaczone przez Nabelaka i Wenera w zbiorku Nordlichter (Stuttgart, 1934). Według Literaturblatt].
- K e r t b e n y [B e n k e r t] K á r o l y**: Irodalmunk túl a határon. [Nasza literatura zagranicą]. Szépirodalmi Lapok [Kartki Literackie]. 1853. 392 l. [Potöfi és Mickiewicz-kapcsolatok.] [Stosunki Petöfiiego z Mickiewiczem].
- K a z i n c z y G á b o r**: Mickiewicz Ádám. Egy lengyel kéziratból [Według rękopisu polskiego]. Uj Magyar Múzeum [Nowe Muzeum Węgierskie]. 1856. I. kötet. 49—66. 1.
- P o m p é r y J á n o s**: Mickiewicz Ádám. Pesti Papló [Dziennik Pesztański]. 1856. 289—290, sz.
- [R o b e r t C y p r i á n]**: A négy szláv irodalom [Cztery literatury słowiańskie]. Budapesti Hirlap [Gazeta Budapesztańska]. 1856. 96. sz.
- H u s z á r I m r e**: A legujabb lengyel irodalom [Najnowsza literatura polska]. Szépirodalmi Közlöny [Biuletyn Beletrystyczny]. 1857. 16—17. sz. Lengyelország irodalma [Literatura polska]. Uj Magyar Múzeum [Nowe Muzeum Węgierskie]. 1858. I. kötet. 110., 294—297. 1.
- [R i e d l S z e n d e]**: A szláv irodalmak [Literatury słowiańskie]. Kritikai Lapok [Krytyka]. 1862. 243. 1.
- V o l f G y ö r g y**: A lengyel irodalomról. [Literatura Polska]. Fővárosi Lapok [Wieści ze Stolicy]. 1867. 292—293. sz. 1166, 1171—1172. 1.
- I h n á t k o G y ö r g y**: A lengyel nyelv és irodalom [Język i literatura polska]. Fővárosi Lapok [Wieści ze Stolicy] 1869. 40—41. sz. 158—159, 162—163. 1.
- L i s z t F e r e n c**: Chopin. Przekł. z jęz. francuskiego na węgierski. Ottilia Wass. Budapest, 1873, Franklin s. 14, 32—3.

- J a k a b E l e k**: Toldy Ferenc és Kazinczy Gábor [Franciszek Toldy i Gabriel Kazinczy]. Figyelő [Obserwator]. VII kötet. 1879. 333. 1. — [Mickiewicz említése: 1857] [Krótka wzmianka o Mickiewiczu].
- G á s p á r I m r e**: Mickiewicz. Pesti Napló [Dziennik Pesztański]. 1890. 182. sz.
- Sebesztha Károly**: Mickiewicz Ádámról [O Adamie Mickiewiczu]. Ország-Világ [Kraj i Świat]. 1889. 27—28. sz.
- Sebesztha Károly**: Mickiewicz Ádámról [O Adamie Mickiewiczu]. Ország-Világ [Kraj i Świat]. 1890. 27—28. sz.
- Mickiewicz Ádám**. Vasárnapi Ujság [Gazeta Niedzielná]. 1890. 27. sz.
- Mickiewicz**. Egyetértés [Zgoda]. 1890. 182. sz.
- Mickiewicz A.** Hét. [Tydzień]. 1890. II kötet. 15. 1.
- Mickiewicz Ádám**. Vasárnapi Ujság [Gazeta Niedzielná]. 1890. 27. sz.
- Mickiewicz szerelme** [Miłość Mickiewicza]. Pesti Napló [Dziennik Pesztański]. 1891. 194. sz.
- Antonides** [Thurnsteini Stefesius Alfréd]: Mickiewicz. Magyarország [Węgry]. 1897. 212. sz.
- T a r n o w s k i S z a n i s z l ó**: Lengyel irodalom [Literatura polska]. Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képből [Monarchia Austro-Węgierska w tekstach i ilustracjach]. [XVI kötet.] Galicja. Bp., 1898. M. Kir. Allamnyomda [Królewska Drukarnia Węgierska]. 4. 565., 607—612., 614—617. 1. — [Képekkel.] [Z kilkoma ilustracjami].
- H a m v a s J ó z s e f**: Az egyetemes irodalomtörténet áttekintése [Pełny obraz historii i literatury powszechnej]. Pozsony [Bratysława], 1900. Stampfel. 16°. 3. rész. 32. 1. — Stampfel-féle Tudományos Zsebkönyvtár [Kieszonkowa Biblioteka Naukowa]. 20.
- B r ü c k n e r S á n d o r**: Lengyelek [Polacy]. Heinrich Gusztáv: Egyetemes Irodalomtörténet [Historia literatury powszechnej]. 4. kötet. Bp., 1911. Franklin. 4°. 494—499. 1.
- W i e g l e r P a u l**: A világirodalom története [Historia literatury powszechnej], Király György és Turóczi-Trostler József közreműködésével átdolgozta: Benedek Marcell [Przerobił Marcelli Benedek przy współudziale Jerzego Király i Józefa Turóczi — Trostler]. Bp., [1921.] Révai. 2. kötet. 284—285. 1.
- T o m c s á n y i J á n o s**: A lengyel irodalom a XVIII. és XIX. században [Literatura polska XVIII i XIX wieku]. Magyarság [Węgry]. 1925. 122. sz.
- J u h á s z**: A világirodalom élettörténete [Biografia literatury powszechnej] Budapest [1927], Révai, s. 300—1.
- Bevilaqua-Borsody Béla**: Mickiewiczről [O Mickiewiczu]. Nemzeti Ujság [Dziennik Narodowy]. 1929. 215. sz.
- sz[án tó]r [udolf]**: A legújabb lengyel irodalom [Najnowsza literatura polska]. Pesti Napló [Dziennik Pesztański]. 1929. X. 20. sz. Vasárnapi melléklete [Dodatek Niedzielny].

- N a g y s o l y m o s s y J ó z s e f: A lengyel irodalom [Literatura polska]. Bp., 1934. Szent István Társulat [Akademia im. Świętego Stefana]. 16°. 47—56. 1. — Szent István Könyvek [Wydawnictwo im. Świętego Stefana]. 115.
- L u k á c s G y ö r g y: Mickiewicz Ádám. Budapesti Szemle [Przegląd Budapesztański]. 239. kötet. 1935. 238—242. 1.
- P a l ó c z i E d g á r: Az utolsó Mickiewicz-sarjadék boltiszolga Óbudán [Ostatni potomek Mickiewicza chłopcem na posyłki w Obudzie]. Pesti Napló [Gazeta Pesztańska]. 1935. 170. sz.
- P a l ó c z i E d g á r: Pamięci Adama Mickiewicza. Z okazji osiemdziesiątej rocznicy jego śmierci. Gazeta Węgierska 1935, s. 28.
- A „Lengyel Dante“ emlékezete [Wspomnienie „Polskiego Danta“]. Nemzeti Újság [Dziennik Narodowy]. 1935. s. 270.
- Emlékülést tart a Magyar Mickiewicz-Társaság. [Posiedzenie Węgierskiego Towarzystwa im. Mickiewicza poświęcone jego pamięci]. Magyar Hirlap [Gazeta Węgierska]. 1935. 268. sz.
- Ungarische Mickiewicz Gesellschaft. Pester Lloyd. 1935. 268. és 272, r. sz. [i numer specjalny 272].
- L u k á c s G y ö r g y: Mickiewicz emlékezete [Wspomnienie o Mickiewiczu]. [1934] Életem és Kortársaim [Moje życie i moi współcześni]. Bp., 1936. II. kötet. 269—272. 1.
- P a l ó c z i E d g á r: Mickiewicz Magyarországon [Mickiewicz na Węgrzech]. Magyarország — Lengyelország [Węgry — Polska]. Magyar-lengyel kapcsolatok a történelemben, kultúrában és gazdasági téren. [Stosunki węgiersko-polskie w historii, cywilizacji i na terenie ekonomicznym.] Bp., 1936. 4°. 159—161. 1. — [Ugyanez lengyel nyelven is: Warszawa] [Toż po polsku: Warszawa].
- Jahresversammlung der Ungarischen Mickiewicz Gesellschaft. Pester Lloyd. 1936. 90. r. sz. [Numer specjalny 90].
- P a l ó c z i E d g á r: A Bibictelep irodalmi szenzációja [Sensacja literacka w dzielnicy biedoty]. (Hol készül a Pan Tadeusz magyar fordítása.) [Gdzie powstaje węgierski przekład Pana Tadeusza?]. Budai Napló. [Dziennik Budy].
- P a l ó c z i E d g á r: Lengyel költők [Poeci polscy]. Ország-Világ [Kraj i Świat]. 1938. 29—30. sz.
- K e r t é s z J á n o s: Lengyelország a magyar sajtóban [Polska w prasie węgierskiej]. Magyar-lengyel bibliográfia [Bibliografia węgiersko-polska]. Bp. 1938. Magyar Mickiewicz Társaság [Węgierskie Towarzystwo im. Mickiewicza]. 94. 1.
- P [a l ó c z i] E [d g á r]: Jubileusz Węgierskiego Towarzystwa im. Mickiewicza. Gazeta Węgierska. 1939. s. 5.

- C s a p l á r o s I s t v á n : Lengyel sors- és nemzettudat a magyar irodalomban [Świadomość losu narodu polskiego w literaturze węgierskiej]. [Pécs, 1939]. Kecskeméti Hirlapnyomda [Druk Kecskeméti]. 15. 1.
- K e r t é s z I s t v á n : A daloló sas. [Vers.]. [Śpiewający orzeł. Poemat]. Kertész János: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon [Wspomnienie o Adamie Mickiewiczu na Węgrzech]. Bp., 1941. 23. 1.
- K e r t é s z J á n o s : Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon [Wspomnienie o Adamie Mickiewiczu na Węgrzech]. Sziklay János előszavával [Przedmowa Jana Sziklay]. Bp., 1941. Magyar Mickiewicz Társaság. [Węgierskie Towarzystwo im. Mickiewicza]. 27 [1] 1.
- N é m e d y G y u l a : Mickiewicz Szegeden [Vers.]. [Mickiewicz w Szeged. Poemat]. Kertész János: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon [Wspomnienie o Adamie Mickiewiczu na Węgrzech]. Bp., 1941. 24—25. 1.
- P e t r i M ó r : Emlékezés Mickiewicz Ádámra. [Vers.]. [Wspomnienie o Adamie Mickiewiczu. Poemat.]. Kertész János: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon [Wspomnienie o Adamie Mickiewiczu na Węgrzech]. Bp., 1941. 21—22. 1.
- S z e r b A n t a l : A világirodalom története [Historia literatury powszechniej]. Bp., [1941.]. Révai. 2. kötet. 282—285. 1.
- C s a p l á r o s I s t v á n : A lengyel irodalom Magyarországon [Literatura polska na Węgrzech]. [Kertész János előszavával.] [Przedmowa Jan Kertész]. Bp., 1943. A Lengyel Könyvtár kiadása [Wydanie Biblioteki Polskiej]. 35—43. 1. — [A lengyel romantika c. fejezetben]. [W rozdziale: Romantyzm polski]. — Francia és lengyel résumével. [Ze streszczeniem francuskim i polskim]. [Litografia].
- K e r t é s z J á n o s : Mickiewicz — Paderewski — Sienkiewicz. Bp., 1943. Magyar Mickiewicz Társaság. [Węgierskie Towarzystwo im. Mickiewicza]. 24. 1.
- C s a l á r o s I s t v á n : [Mickiewicz]. Revue d'histoire comparée (Przegląd historii porównawczej) 1947. s. 272.
- P a s s u t h L á s z l ó : Mickiewicz Adam. Magyar Nemzet [Naród Węgierski]. 1948, nr 295.
- A szabadság lengyel dalnoka [Pieśńca wolności polskiej] Hírlap [Gazeta]. 1948, No 295.
- Mickiewicz. Új Idők [Nowe Czasy]. 1948, t. I, s. 436.
- k [e l e m e n] j [á n o s] : Kelet — Európa kölöi [Poeci Wschodniej Europy]. Szabad Szó [Wolne Słowo] 1949, no 7.
- Mickiewicz-ünnepségek Lengyelországban [Uroczystości Mickiewicza w Polsce]. Szabad Szó [Wolne Słowo]. 1949, No 22.
- Puskin és Mickiewicz [Puszkini i Mickiewicz]. Politika [Polityka] 1949, No 14.